

γόνου τοῦ ὁμωνύμου ἡγεμόνος τῆς Μολδοβλαχίας, καὶ μερικοὶ ἄλλοι, παρατείνοντες τὸ θλιβερώτατον ψυχορράγημα τῆς πάντοτε εἰρηνικῆς αὐτῆς γωνίας τῆς Δέρκων.

Ἄ η Π ᾶ ς

4.— Ἄ η Π ᾶ ς, κατὰ λαϊκὴν συνεκφώνησιν τῶν λέξεων Ἅγιοι Πάντες, ὅπου ὁ ἐνικός τῆς καθαρευούσης ἀντικαθιστᾷ εἰς τὰ χεῖλη τοῦ λαοῦ τὸν πληθυντικὸν τῆς χωρίου μεσόγειον, βορείως τοῦ Ἅγ. Στεφάνου, μετὰ τὸν ὁμώνυμον. Εἶχε κ ο ι ν ὸ ν σχολεῖον ἐνωρίτατα, ἀναφερόμενον εἰς μίαν γενικωτέραν ὑπόσημειωσιν τοῦ Τρ. Εὐαγγελίδου, εἰς τὸ τελευταῖον ἔργον του¹⁾, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ διὰ τὸ χωριὸν αὐτὸ λέγει, «... εἶχον διδάσκαλον ψάλτην ἀντὶ 1 1/2 λίρας... Εἶχον ὅμως δῶρα κατὰ τὰ Χριστούγεννα καὶ Πάσχα καὶ δίσκον, ὄρνιθας... καὶ λοιπά, Δευτεριάτικα λεγόμενα».

Τὸ 1870 εἶχεν 25 σπῖτια¹⁾ μετὰ 14 ἄλλοις βόρειοι ὁ Καλέμης ὅτι εἰς τὸ χαμηλὸν κελλί τοῦ χωριοῦ αὐτοῦ ἐπιτελέσαστο ἀκόμη ἡ σχολικὴ σκηνή, πού περιέγραφεν ὁ Κρούσιος... Ἐνας σπῖπας καθήμενος ἐπὶ σκίμποδος, ἐδίδασκε γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν εἰς ὀλίγα τέκνα, ἐμφανιζόμενα δίκην κομητῶν. Ὁ ἴσως ἐπιτερόμετος διὰ τὴν διδασκαλίαν 6 λ. Γ. ἔσπρισε, ἢτοι 12 λίρας μηνιαίως.

Κατὰ τὴν ἐκπαιδευτικὴν ἐπιθεώρησιν, πού ἐκαμην εἰς τὰ χωριά τῆς Δέρκων τὸ 1911 ὁ τότε ἀρχιμανδριτῆς ἡ Συναγωγῆς Σταυρίδης, ἡ σχολὴ εὐρίσκετο εἰς ἀθλίαν κατάστασιν.

Τὸ 1914 οἱ 150 κάτοικοί του, γεωργοὶ καὶ περιβολάρηδες, διωχθέντες διεσπάρησαν εἰς τὰ πέριξ. Μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν ἐγκατεστάθησαν εἰς τὸ Μπογιατί τῆς Ἀττικῆς, ἰδρύσαντες κοινὸν συνοικισμὸν μερικῶν χωρίων τῆς Δέρκων, τὸν Ἅγιον Στέφανον¹⁾ ὀλίγοι δὲ ἐξ αὐτῶν ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Νέαν Ἰωνίαν (Ποδαράδες) καὶ ἄλλοι εἰς τὴν Ξάνθην. Τὸ παλαιὸν χωριὸν τοῦ Ἄ η Π ᾶ κατοικεῖται ἤδη ἀπὸ τούρκους¹⁾ μετονομασθὲν τελευταίως εἰς Κιραζλή.

Ἄ η Γ ε ὠ ρ η ς

5.— ἢ Ἄ ζ α τ λ ἦ = ἀπελευθερωμένος σκλάβος, κεῖται βορείως τοῦ μικροῦ Τσεκμετζὲ εἰς δασώδη ὑψώματα, εἰς τὸν δρυμὸν τῶν ὁποίων ἐκυνηγοῦντο ἀγριόχοιροι.

1) Τ ρ. Ε ὑ α γ γ. Ἡ παιδεία ἐπὶ Τουρκ. τ. Α', 1936, σ. 45, καὶ Γ ε δ ε ὠ ν, Θρακῶα Κέντρα, «Θρακικά» τόμ. Ζ', σ. 26.

Ἄθηναι Γαῖλου
Γιαννῶ:
«Θρακικά»
τ. Ι Β'. 1939
σ. 181

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Τὸ 1884 εἶχεν 65 οἰκογενείας ἑλλήνων, καὶ καλὸν σχολεῖον, εὐρύχωρον μὲ 40 μαθητὰς ὑπὸ τὸν ἱεροψάλτην, ἀντιμισθοῦ 2 λιρῶν μηνιαίως. Τὸ χωρίον εἶχε κτήματα, ὅπως ὄλα σχεδὸν τὰ τουρκοκρατούμενα χωριά, ἀπὸ τὰ ἔσοδα τῶν ὁποίων συντηροῦντο τὰ σχολεῖα των. Τὸ 1877 ἡ κοινότης ἐξέδωκε «παράδες τῆς ἐκκλησίας» χαρτίνους, μὲ τὴν ἐπιγραφήν :

Ἐκκλησία Ἁγ. Γεοργίου
ἐν Ἀζατλῇ
παράδες σαράντα παρᾶ

40

Τὸν Ἰούνιον 1911 εἶχεν 100 οἰκογενείας καὶ σχολεῖον διτάξιον δημοτικὸν μὲ διδασκαλίαν ἀμέθοδον.

Μεταξὺ τῶν μηνῶν Ἰανουαρίου καὶ Αὐγ. 1915 οἱ κάτοικοί του περὶ τοὺς 150 ἐξεδιώχθησαν, μετοικήσαντες ἄλλοι εἰς Κίβριν καὶ ἄλλοι εἰς τὰ χωριά τῆς Νικαίας. Τὸ 1924 κατέφυγον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐνῶ τὸ Ἀζατλῇ κατοικεῖται σήμερον ἀπὸ τούτους τῆς ἀνταλλαγῆς. Τελευταίως μετωνομάσθη Καγιαμπής.

6. — Ἄκ' Ἀζατλῆν = ἀπὸ τῶν Ἁγ. καὶ Ἀγαλῶν (οἰκογενεῖα χωρὶν γεωργῶν, βορείως τῶν Μάτρων, μὲ 80 οἰκογενείας ὀρθοδόξων. Εἶχε ναὸν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Οἱ κάτοικοί του εἶχαν ἰδιάζουσαν προφορὰν, ἔσερναν τὴν κατάληξιν τῶν λέξεων, καὶ γλωσσικὴν ἰδιοτυπίαν, ἰδίως εἰς τὰς ρηματικὰς καταλήξεις, ὅπως μαρτυροῦν τὰ κάλαντα τῶν Χριστουγέννων, ποὺ μᾶς περιεσώθησαν :

*Χριστούγιαννα, Χριστούγιαννα, τώρα Χριστὸς γινιέτι,
γινιέτι κι' ἀνιθρέβιτι τὸν μέλι κι τὸν γάλα,
τὸν μέλι τρῶν οἱ ἄρχοντες κι τὰ κηργιὰ τὶς ἄγιοι
κι τὰ κηροσταλάματα τριγύρου ποὺ τὶς ἄγιοι.
Κυρὰ οὐντὰς στουλίτσι κι πᾶς στὴν ἐκκλησία
βάνεις τὸν νήλιον προύσουπον κι τὸν φηγάρ' ἀσιῆθι
κι τὸν κουντὸ κουντόφτριον βάνεις καγκιλοφρύδι 1).*

Εἶχαν ἐπίσης παλαιότερα τὸ ἔθιμον ὁ γαμβρὸς νὰ προσφέρει πρὸς ὄλους τοὺς ἀμέσως συγγενεῖς τῆς νύμφης ἀπὸ ἓν ζευγὸς ὑποδημάτων· ἢ ὄχι εὐκαταφρόνητος αὐτὴ δαπάνη ἐτρόμαζε καὶ βαθμηδὸν ἀπεμάκρυνε

1) Μ. Μοσχόπουλου, Σύμμικτα Λαογραφικά, «Θρακικά», τόμ. Α', τεύχ. Β', σ. 438, ἀρ. 24.